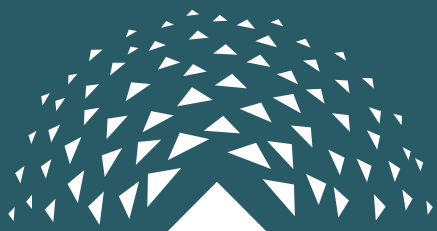

Emmanuel Macron: az európai civilizáció megmentője?

Emmanuel Macron:
the Saviour of European Civilisation?

FEJÉRDY GERGELY

KKI-elemzések

A Külügyi és Külgazdasági Intézet időszaki kiadványa

Kiadó:

Külügyi és Külgazdasági Intézet

Lektorálta:

Szalai Máté

Szöveggondozás és tördelés:

Tevelyné Kulcsár Andrea

A kiadó elérhetősége:

H-1016 Budapest, Bérc utca 13-15.

Tel.: + 36 1 279-5700

Fax: + 36 1 279-5701

E-mail: info@ifat.hu

<http://kki.hu>

© Fejérdy Gergely, 2019

© Külügyi és Külgazdasági Intézet, 2019

ISSN 2416-0148

Összefoglalás: Emmanuel Macron a 27. alkalommal megszervezett párizsi nagyköveti konferencián a korábban hangoztatott francia diplomáciai prioritásokat új dimenzióba helyezte, és lényegében az eddigi neoliberális eszmével szakítva, a hagyományos francia külpolitikai irányok felé fordult. Franciaország államfője, két és fél évvel a megválasztása után, az európai civilizáció megmentőjeként, a tradicionálisabb francia külpolitikai szempontok figyelembevételével kívánna fellépni, amivel áttételesen belpolitikai üzeneteket is megfogalmaz, és a francia–magyar kapcsolatokra is hatást gyakorolhat.

Macron beszédével kapcsolatban fontos kiemelni, hogy hosszabb távú stratégiát fogalmaz meg, az európai civilizáció megmentője és terjesztője kíván lenni, valamint Franciaország hatalmát továbbra is az Európai Unióra támaszkodva akarja kiteljesíteni.

Abstract: Emmanuel Macron took the French diplomatic priorities previously expressed to a new dimension on the 27th Ambassador Conference in Paris, essentially breaking away from the former neoliberal idea to the traditional French foreign policy. Two and a half years after his election, the French Head of State would like to act as the saviour of European civilization, keeping in mind the more traditional French foreign policy aspects, thereby indirectly formulating domestic political messages and influencing Franco–Hungarian relations.

In relation to Macron's speech, it is important to underline that he is pursuing a longer-term strategy, wants to be the saviour and propagator of European civilisation, and to continue to exercise French power by relying on the European Union.

BEVEZETÉS

Emmanuel Macron a 27. alkalommal szervezett párizsi nagyköveti konferencián közel kétórás beszédet mondott, amelyben a korábban hangoztatott francia diplomáciai prioritásokat új dimenzióba helyezte, és – lényegében a korábbi neoliberális eszmével szakítva – hazája hagyományos külpolitikai irányai felé fordult. Tanulmányom célja, hogy a magyar fordításban teljes terjedelmében nyilvánosan nem közölt előadás összefoglaló bemutatása mellett rámutasson arra is, hogy Franciaország államfője – két és fél évvel a megválasztása után – az európai civilizáció megmentőjeként, a tradicionálisabb francia külpolitikai álláspontok szem előtt tartásával kívánna fellépni, s ezzel áttételesen belpolitikai üzeneteket is megfogalmaz, és a francia–magyar kapcsolatokra is hatást gyakorolhat.

Macron beszédével kapcsolatban az alábbi főbb pontokat érdemes kiemelni: hosszabb távú stratégiát fogalmaz meg; a francia elnök az általa definiált európai civilizáció megmentője és terjesztője kíván lenni; Franciaország továbbra is az Európai Unióra támaszkodva kíván hatalmi politikát folytatni; a jelen nemzetközi helyzetben Párizs Európa vezető hatalmának tartja magát; Macron a külpolitika területén is egymásnak ellentmondó megközelítéseket próbál összeegyeztetni, és

egyfajta „semleges” szereplőként kíván fellépni; továbbá egyértelműen visszatérést mutat a Jacques Chirac elnöksége óta háttérbe szorult külpolitikai irányokhoz.

AZ [ELNÖKI BESZÉD](#) ÖSSZEFOGLALÁSA

Emmanuel Macron 2019. augusztus 27-én, több mint kétszáz francia nagykövet, számos kormánytag, katonai vezető, nemzetgyűlési és szenátusi képviselő (a külügyi bizottságok vezetőségi tagjai), illetve jó néhány külpolitikai szakértő előtt tartott előadást. A háromnapos nagyköveti értekezleten nem az államfő volt az egyetlen felszólaló: több miniszter, illetve államtitkár és a Frankofónia Nemzetközi Szervezetének főtitkára is szót kapott, de értelemszerűen az elnöki beszéd súlya volt a legmeghatározóbb. Közismert tény, hogy a [francia alkotmány](#) úgy rendelkezik, hogy az ország külpolitikájáért egyértelműen az államfő felel (ld.: art. 5, 14), így az előadása különleges figyelmet érdemel, mert a francia diplomácia törekvéseit, irányvonalát és az azok mögött meghúzódó főbb célokat és összefüggéseket is ő határozza meg.

A rendezvényen elhangzott elnöki beszéd egyfajta missziós felhívásként is értelmezhető. Macron, miután rámutatott arra, hogy a világban jelentős változás, „felfordulás” zajlik, ami a „nyugati civilizáció” eltűnéséhez is vezethet, megpróbált egyfajta receptet adni ahhoz, miként lehetne megmenteni az európai kultúra fontos vívmányait. Beszédében kiemelte, hogy Franciaországnak meghatározó szerepe és kötelezettsége van a „civilizációmentésben”, amit minden külpolitikai kérdés esetében szem előtt kell tartania a francia diplomáciának.

MACRON A VILÁG JELENLEGI HELYZETÉRŐL

Emmanuel Macron beszéde – a szokásos módon – retorikai szempontból logikusan megszerkesztett volt. Annak érdekében, hogy Franciaország „civilizációmentő” missziós feladatát megfelelően tudja bejelenteni, mindenekelőtt a világban zajló, sok esetben aggodalomra okot adó „felfordulásra” hívta fel a figyelmet, továbbá arra, hogy korábban nem tapasztalt történelmi átalakulás megy végbe, ami négy területen különösen is szembetűnő.

A francia államfő szerint mindenekelőtt a nyugati hegemonia hanyatlásának vagyunk szemtanúi. Megállapította, hogy amint a 18. századi francia és a 19. századi brit világszintű befolyás megszűnt, úgy ma a 20. századi amerikai hegemonia is a végéhez közeledik. Macron véleménye szerint az Amerikai Egyesült Államok korábbi diplomáciai, katonai stratégiája változóban van, de ez nem a jelenlegi adminisztrációhoz köthető, mivel már korábban elkezdődött, viszont a hatására átalakul többek között Washington Közel-Kelet-politikája, illetve az Európát érintő szolidaritás is. A francia elnök kiemelte, hogy megjelentek olyan nagyhatalmak – például Kína, India –, amelyek súlyát hosszú éveken át alábecsülték. Azonban ezek az országok

nem csupán gazdaságilag váltak megkerülhetetlenné, de Európánál erősebb, inspirálóbb, koherens politikai vízióval is rendelkeznek, és fokozatosan felülírják a korábbi nemzetközi rendet. Macron úgy vélte, ez az átalakulás egyre inkább konfliktusokhoz vezet, amelyek során a nemzetközi rendszer alapvetései is megkérdőjeleződnek.

A francia államfő a második területként az európai piacgazdasági modell válságát említette. Macron szerint az „európaiak által” kigondolt és az európai civilizáció meghatározó elemeként ismert rendszer évtizedek óta rossz irányba tart: a gazdasági rendszerben korábban jelen lévő szociális, elosztó dimenzió mindinkább eltűnik, és a felhalmozás, a technológia kap vezető szerepet. Véleménye szerint ez a helyzet lényegében a gazdasági rendszer legitimitását vonja kétségbe, hiszen korábban soha nem látott szegénységet és egyenlőtlenséget generál, illetve az egyéni szabadság, a demokratikus rendszer és a középosztály meggyengülésével jár. Mint mondta, ilyen körülmények között érthető, hogy megjelenik az illiberalizmus, illetve az autokratikus rendszer és a bezárkózás kísértése.

A francia államfő szerint a harmadik nagy változást a technikai forradalom okozza. Az internet, a közösségi háló, a mesterséges intelligencia a pozitív hatás mellett számos negatívumot is hordoz, többek között egy képzeletbeli globalizációt erősít, és erőszakot gerjeszt. Ez a folyamat pedig a nemzetközi rend újraalkotását kényszeríti ki.

Macron végül a környezetvédelem terén folyó változások szükségességére is felhívta a figyelmet. Véleménye szerint az ökológiai válság felgyorsulása tapasztalható a világban, amellyel szemben történtek ugyan lépések, de azok nem elég hatékonyak. Mint hangsúlyozta, Franciaország meghatározó szereplő e területen. Példaként utalt az ENSZ 1992-ben aláírt éghajlatváltozási keretegyezményének 2015 decemberében tartott 21. éves konferenciájára (COP 21) és az annak eredményeképpen létrejött párizsi klímamegállapodásra.

ÚJ VÁLASZOKRA, ÚJ VÍZIÓRA VAN SZÜKSÉG, MEG KELL ÚJÍTANI AZ EURÓPAI CIVILIZÁCIÓ ALAPJÁT

A francia államfő a fő gondolatait a beszéde második részében fejtette ki. Azt hangsúlyozta, hogy azokra a változásokra, amelyek a világban manapság megfigyelhetők, új választ kell adni, amihez megfelelő víziót, stratégiát kell alkotni, amely képes egy megújult európai civilizáció megmentésére. Macron ugyanis úgy vélte, hogy amennyiben nem sikerül jól reagálni az új kihívásokra, akkor még Európa megsemmisülése sem kizárt. Mindehhez az európai civilizációt újra kell alapítani, mert csak ez mentheti meg. Ehhez pedig a véleménye szerint a „bátorság, kockáztatás és vízió stratégiájára” van szükség.

Macron többszörösen is kiemelte a hallgatóságának, hogy az európai civilizáció újjáalkotásában, védelmében Franciaországnak az élen kell járnia, mert a francia szellem ellenálló és egyetemes elhivatottsággal is rendelkezik. Úgy vélte, ezek a jellemzők különösen is fontosak, hiszen az ellenálló képesség azt is jelenti, hogy nem hagy teret a végzetnek, és nem megszokásból cselekszik; az egyetemesség pedig

a külvilágra való nyitottságot és a népek jólléte iránti elkötelezettséget is jelenti. A francia elnök szerint hazájának annál is inkább főszereplőnek kell lennie ebben a civilizációvédelemben, mert történelmi hivatása az ún. „valós humanizmus” gyakorlása és terjesztése. Mint mondta, kizárólag Európa helyezte minden történelmi helyzetben a középpontba az embert. Megjegyezte, hogy az Egyesült Államok hiába tartozik a nyugati civilizációs körbe, nem ugyanolyan érzékenységgel fordul a klímaváltozás, az egyenlőség, a szociális egyensúly kérdéseire, mint Európa, és a szabadságfelfogása sem teljesen egyezik az öreg kontinensen elterjedttel.

Macron a beszédében kiemelte, hogy Franciaország a valós humanista szemléletet próbálja megvalósítani, de ebben nem maradhat magára, mert a történelmi példa azt mutatja, hogy egyetlen ország sem képes e felfogás terjesztésére egyedül.

A francia államfő szerint mindezekből következik, hogy az európai civilizáció megmentése érdekében a reneszánsz és a felvilágosodás eszméire kell támaszkodni, és nem a katolikus Magyarország vagy az ortodox Oroszország által hangoztatott irányt követni. Ez utóbbiaktól ugyanakkor a vitalitást el kell tanulni. Macron szerint a francia humanizmus újrafelfedezésére és a mai kihívásokhoz adaptálására van szükség. Ez azt jelenti, hogy az embert kell a középpontba helyezni, az emberi méltóságot és jogokat kell védelmezni. A francia államfő kihangsúlyozta, hogy talán nem véletlen, hogy kifejezetten sokan vannak, akik Franciaországhoz fordulnak segítségért, amikor az életüket kockáztatják az emberi jogokért és a szabadságért.

FRANCIA KÜLPOLITIKAI PRIORITÁSOK

Macron a világban tapasztalható felfordulásra adandó válaszhoz és Franciaországnak a humanista európai civilizáció megmentésére szóló küldetésének megvalósításához öt pontban foglalta össze a francia diplomácia főbb prioritásait.

Mindenekelőtt egy ún. egyensúlyi hatalomként való működés fontosságát emelte ki. Ez szerinte azt jelenti, hogy Párizsnak törekednie kell a szabad mozgástere, rugalmassága megőrzésére, és krízishelyzetekben képesnek kell lennie a közvetítői szerepre. Franciaország az ilyen külpolitikához szükséges minden eszközzel rendelkezik. Azt is hangoztatta, hogy Párizs az európai partnereinek és a legfőbb katonai és stratégiai szövetségesének, az Egyesült Államoknak a tiszteletben tartásával kívánja ezt egyensúlyi hatalmi szerepet betölteni a világban. Erre példaként az iráni kérdésben a francia G7-elnökség 2019. augusztusi csúcstalálkozóján elhangzott kezdeményezésére megindult közös erőfeszítéseket emelte ki.

Macron szerint Franciaországnak egyensúlyi hatalomként képesnek kell lennie arra, hogy állandóan felülvizsgálja és a szükséges mértékben korrigálja a nagyhatalmakkal fennálló kapcsolatát. Ezt szem előtt tartva többek között az orosz–francia kapcsolatok újragondolása mellett érvelt. Mint mondta, a Moszkvával szembeni, évtizedek óta meglévő bizalmatlanság nemegyszer félreértéseken alapul, amiken túl kell lépni, mert Európa alapvető érdeke, hogy Oroszország ne kerüljön kínai függőségbe, és az öreg kontinens ne legyen az amerikai–orosz stratégiai háború

helyszíne. A francia elnök bejelentette, hogy augusztus 19-én Bregançon-ben arról állapodott meg Vlagyimir Putyinnal, hogy lépésről lépésre próbálnak előrehaladni az orosz–francia és az orosz–európai uniós viszonyban. Az egyik első lépés a szeptember 9-i 2+2-tárgyalás volt (azaz a francia külügyminiszter és hadügyminiszter moszkvai találkozója orosz partnerükkel a kétoldalú kapcsolatok megerősítése céljából). Macron jelezte, hogy vannak olyan témakörök – például a fegyverkezés és az űrkutatás –, amelyben a dialógus és az együttműködés megerősítése különösen is kézenfekvő. Az eredményeket közös európai stratégiával lehet elérni, de abban Franciaország szerepe megkerülhetetlen. Ez utóbbi gondolatának alátámasztásaként hangsúlyozta, hogy Oroszország csak azért tudott a világ nagy konfliktusaiban meghatározó szerephez jutni, mert a nyugati hatalmak – köztük Franciaország is – gyengék voltak.

Macron Kínával kapcsolatban is az „egyensúlyi hatalmi koncepció” alkalmazásának a fontosságát hangsúlyozta. Szerinte új, 21. századi kínai–európai kapcsolatokat kell kiépíteni, amelyben Franciaországnak kiemelkedő szerepe van. Mint hangsúlyozta, 2019. március 25-én Párizsban sikerült megteremteni az alapjait ennek az új kapcsolatrendszernek. Annak a véleményének adott hangot, hogy a reciprocitás betartása mellett leginkább a gazdasági, a környezetvédelmi és az eurázsiai kapcsolatok terén lehet Pekinggel előrelépni.

A francia államfő szerint hazája az indiai- és a csendes-óceáni térségben – ahol a francia stratégiai érdekeket kell érvényesíteni – feltételekkel ugyan, de együtt tud működni a Kínával. Megjegyezte, hogy Franciaország az ott élő több mint egymillió állampolgárral és nyolcezer katonával az egyike azoknak a hatalmaknak, amelyek képesek a kínai tengereken katonai műveletek végrehajtására is. E potenciál kihasználására buzdított a francia elnök, és egyben hangsúlyozta, hogy nem Kína ellenében, hanem a kínai–francia kapcsolatok kiegészítéseképpen a térségben meglévő szövetséges kapcsolatok fejlesztését is szorgalmazza. Ez utóbbit többek között a technológiai szuverenitás miatt is elengedhetetlennek tartja, különösen a tengerek alatti 5G-s kábelek kizárólagos kínai ellenőrzésének a megakadályozása érdekében.

A második fontos külpolitikai prioritásként Macron az európai szuverenitáson való munkálkodást emelte ki. Annak a véleményének adott hangot, hogy nagy hiba volt hosszú időn át a szuverenitás szót a nacionalistáknak meghagyni. A szuverenitás a demokrácia és a köztársaság szíve, amely lehetővé teszi, hogy a nép szuverén lehessen. Azonban ahhoz, hogy a nép hatékonyan élhessen a szuverenitásával, szükség van felelős, a rájuk bízottak sorsát szem előtt tartani képes vezetőkre. Anélkül, hogy kimondta volna, ilyen vezetőnek definiálta saját magát, többek között kihangsúlyozva, hogy az elmúlt 2 év alatt – a Sorbonne-on elmondott beszéde óta – többet haladt előre Európa, mint az előző 50 évben.

Azt is kiemelte, hogy az európai szuverenitás nem a nemzeti szuverenitásról való lemondást, hanem szorosabb együttműködést jelent – például a közös védelem, a migrációs válság kezelése terén. Ez utóbbival kapcsolatban hosszasan fejtegette a meglátásait, és hangsúlyozta, hogy a kérdést hosszú távon kezelni képes mechanizmusok kialakítására és a Földközi-tenger déli országaival történő hatékonyabb

együttműködésre van szükség. Úgy vélte, a migráció kezelésében Franciaországnak kiemelkedő szerepe van, annál is inkább, mert a jelen pillanatban az a legtöbb menekültet befogadó európai ország és a humánus megközelítés szószólója. A francia államfő bejelentette, hogy szeretné megvizsgálni, hogy mi az igazság a migrációval kapcsolatban keringő elméletekben megfogalmazott tételekből.

Macron szerint az európai szuverenitásra az ipar, a pénzügyek és a környezetvédelem terén is törekedni kellene, hogy a globalizált világban megfelelő módon érvényesüljenek az öreg kontinens, de egyes kérdésekben akár az emberiség érdekei is. Ezért többek között az eurózána fokozottabb integrációja mellett tett hitet. A francia államfő továbbá az európai kulturális szuverenitás fontosságát is hangsúlyozta: szerinte a művészeti alkotások, azaz az irodalom, a film stb. területén is egyfajta egységre és közös érdekérvényesítésre van szükség. Külön kitért az európai nyelvek megőrzésének fontosságára. Kijelentette, hogy nem logikus, hogy a brexit pillanatában az egyedüli munkanyelvként az angol bevezetése felé hajlik az Európai Unió. Ezzel is egyértelműen a francia nyelv újabb térnyerésének elengedhetetlen voltára utalt.

A francia államfő fontosnak tartja, hogy az Európai Unión belül a közösségi szakmai munka mellett megerősödjenek a bilaterális kapcsolatok is. Véleménye szerint ez a klasszikus érintkezési forma bővíti a tagállamok politikai mozgásterét, és hasznosan egészíti ki a közösségi formát. Macron az EU-val kapcsolatos gondolatait a Nyugat-Balkán iránti nagyobb francia elköteleződés szorgalmazásával zárta. Emlekeztetett arra, hogy 2019 júliusában Szerbiába látogatott, és ott döbbsent rá, hogy francia államfő legutóbb 2001-ben járt Belgrádban. Kifejtette, hogy ha az Európai Unió nem fordít elegendő figyelmet a térségre, akkor annak sorsát az Egyesült Államok, Oroszország és Törökország közti viták fogják meghatározni. Macron jelezte, hogy Franciaország egyebek mellett ebben a kérdésben is lemaradt Németország mögött, amely már évek óta hatékony stratégiával van jelen a Balkánon.

A francia államfő a harmadik külpolitikai prioritásként a Földközi-tenger térségével és Afrikával kialakult partneri viszony megújítását nevezte meg. Elsőként Európának és különösképpen Franciaországnak a Maghreb-országokhoz fűződő történelmi és civilizációs kapcsolataira utalt. Hangsúlyozta továbbá, hogy a Földközi-tenger déli partjáról csakis Afrika egészének perspektívájában lehet beszélni. Mint mondta, Franciaország egyik része afrikai, hiszen onnan érkező katonák segítették a világháborúban a francia szabadság visszaszerzését, az ország és a déli kontinens sorsa szorosan összefonódik, de elismerte, hogy a francia–afrikai kapcsolatokra sérülések is rányomják a bélyegüket. Macron szerint Afrika és Európa viszonyában az egymás iránti előítéleteket kellene elhagyni. Ha ebben a szellemben sikerülne a Száhel térségében is eljárni, hatékonyabb lehetne a terrorizmus elleni küzdelem. Macron Afrika és Európa kapcsolatát alapvetően az Ouagadougouban, 2017 novemberében elmondott beszédében lefektetett alapok szerint képzeli el: így többek között a regionális együttműködés megerősítését, a kultúra és az oktatás, az egyetemi együttműködés új alapokra helyezését, célzott gazdasági területek támogatását, valamint a környezetvédelem szem előtt tartását szorgalmazta.

Macron a negyedik külpolitikai prioritásként a közjót szolgáló, eredményes diplomácia fontosságáról beszélt. Ennek részeként a multilaterális keretek teljesebb

kitöltését szorgalmazta. Hangsúlyozta, hogy Franciaország érdeke az ENSZ megújításában való aktív részvétel és a WTO megszűnésének a megakadályozása. A francia államfő célja, hogy az európai hatalmakkal, köztük Németországgal is ezen dolgozzon. Annak a meggyőződésének adott hangot, hogy csak a multilaterális keretek teszik lehetővé, hogy a közjó széles körben érvényesülhessen az olyan területeken, mint például a klímaváltozás és a biodiverzitás. Ez utóbbiak kapcsán kiemelte a francia politika eddigi érdemeit, külön kitérve a G7-csúcs eredményeire.

Macron hangsúlyozta továbbá, hogy a közjó előmozdításának további területein – az egészség és az egyenjogúság, az egyenlő esélyek megteremtése stb. – szintén kiemelkedő szerep jut Franciaországnak. Mint mondta, több olyan tanulmány is készült, amely a francia nyelv tanítását, illetve a franciául történő oktatást, valamint a francia oktatási modell külföldi terjesztését szorgalmazza. Ezeket az elképzeléseket szeretné felkarolni, és – különös tekintettel Afrikára – a megvalósításukra jelentősebb pénzügyi támogatás biztosítását is kilátásba helyezte.

Az utolsó francia diplomáciai prioritásként Macron a módszertan fontosságát emelte ki. Véleménye szerint az általa felsorolt célkitűzések teljesítése közül valamennyi a diplomácia megújításával lehetséges csak. Az új módszer egyik alapvető eleme a merészség. Az elnök szerint ugyanis „halálos lehet”, ha Franciaország és Európa mozdulatlan marad, és nem bírálja felül a saját gondolkodási sémáit, automatizmusait, s nem szerepel aktívan a nemzetközi fórumokon.

A diplomáciai módszerek megújítása terén a civil szervezetekkel való kapcsolat és együttműködés fontosságát hangsúlyozta. Kiemelte a művészekkel és alkotókkal, az értelmiséggel való kapcsolattartás jelentőségét is, amely lehetővé teszi az adott országok esetén a mélyben jelentkező hibák és a politikai folyamatok jobb megismerését, olyan összefüggések megértését, amelyeket egyébként nehéz észrevenni.

Macron a beszédében erőteljesen arra buzdította a francia diplomatákat, hogy az állomáshelyükön erősítsék meg a civil szervezetekkel való kapcsolataikat, mert így amellet, hogy a kiküldetési országukat alaposabban megismerhetik, Franciaország külpolitikai törekvései is visszhangra találnak az adott állam polgárai körében, és e szervezetek segítségével nyomást is lehet gyakorolni az érintett kormányokra.

A francia államfő azt kérte továbbá, hogy a diplomatáknak legyen bátorságuk a korábbi keretek elhagyásához, és megfelelő javaslatokkal segítsék a végrehajtó hatalom munkáját. Mint hangsúlyozta, a mai diplomáciának mindenekelőtt az állandó változás követésére kell épülnie, így a diplomatáktól nem azt várja, hogy szakértők legyenek, hanem a küldetési helyükön élő embereket jól ismerő, lehetőség szerint a francia külpolitika teljes egészét szem előtt tartó személyekké váljanak. Szerinte sok helyen nélkülözhetetlen a szakértők munkája, de ők csak azt ismerik, ami már létezik, és a munkájukat kizárólag az értelemre építik, míg a bele- és együttérzés hiányzik belőlük, pedig arra van a legnagyobb szükség.

Az elnök a beszéde végén röviden érintette a francia külügyminisztérium szervezeti felépítésének megváltoztatásával kapcsolatos terveket. Mint hangsúlyozta, olyan diplomáciai csapatot szeretne, amely szakít az automatizmussal, „amely nem állóháborúra, hanem állandóan mozgó csatákra” van berendezkedve, és képes a

változó világban átcsoportosítani, prioritást váltani. Az államfő megerősítette, hogy Franciaország a franciák érdekeiért és az értékek világában való védelméért, az új humanizmus megvalósulásáért munkálkodik, és e cél elérésében elsősorban a diplomatákra számít.

A MACRON-BESZÉDDEL KAPCSOLATOS ÉSZREVÉTELEK

MACRON KÜLPOLITIKAI TÉMÁJÚ BESZÉDEIHEZ SZERVESEN KAPCSOLÓDÓ FELSZÓLALÁS – ÚJ HANGSÚLLYAL

Emmanuel Macron 2019. augusztusi beszéde szervesen illeszkedik az elnöknek az elmúlt években elhangzott külpolitikai témájú előadásaihoz, különösen a [2017-es](#) és [2018-as](#) nagyköveti konferencián elmondottakhoz, valamint a 2017. szeptemberi, ún. [Sorbonne-beszédhez](#), a 2019-es francia G7-elnökség kapcsán felmerült kérdések körbejárásához, illetve az ENSZ Közgyűlése előtti [szeptember 24-i felszólalásához](#). Mindazonáltal a főbb mondanivaló túllép a korábbi kijelentéseken, és Franciaországnak az európai civilizáció megmentőjeként vállalt szerepét hangsúlyozza. Most is előkerültek a korábbi évek főbb témái, de minden új dimenzióba került.

Macron első alkalommal 2017-ben, a nagykövetek előtt tartott előadásában ígért változást: új, dinamikus diplomáciáról beszélt, és alapvetően három fő témakört („3D”) járt körül: a védelempolitika, a diplomácia és a fejlődés kérdését. Külön hangsúlyt kapott a biztonságpolitika, az iszlamista terrorizmus elleni küzdelem és a migráció kérdése is; ez utóbbi terén a francia államfő különbséget tett a gazdasági és a politikai menekültek között. Elődjétől, François Hollande-tól eltérően, kiemelt fontosságot tulajdonított az európai politikának, de a szokásos módon körbejárta az akut nemzetközi kérdéseket is. Már akkor kihangsúlyozta az Afrika és Európa viszonyával kapcsolatos gondolatait, azon belül is elsősorban a Maghreb-országok és Párizs kapcsolataira. Kiemelte továbbá a Donald Trump vezette Amerikával és a Vlagyimir Putyin uralta Oroszországgal való dialógus fontosságát.

A nagykövetek előtt 2018-ban elmondott beszédében visszautalt az egy évvel korábbi kijelentéseire, és röviden értékelte a biztonság, az emberiség közös javainak előtérbe helyezése, a Franciaország befolyásának és attraktivitásának növelése, valamint a megújult európai ambíció területén elért eredményeket. Ezzel párhuzamosan kettős válságról, az európai politikai és a multilaterális rendszer kríziséről beszélt. Véleménye szerint ez utóbbi megnehezíti a globális kihívásokra (környezetvédelem, egészségügy, oktatás, a digitális tér szabályozása) adandó adekvát válaszokat. Mindemellett – a frankofónia részeként – Afrika fontosságára hívta fel ismét a figyelmet, és a mediterrán térség megbonthatatlan egységét hangoztatta, de részletesen megosztotta a szolidáris és szuverén Európával kapcsolatos gondolatait is.

Ezek a témák megtalálhatók a 2019. augusztusi beszédében is, de most Macron új szempont szerint fűzte fel a mondanivalóját. Már nemcsak Franciaország érdekérvényesítése a cél, hanem az európai értékek és kultúra megőrzése is. Tavaly is említést tett ugyan a francia államfő Európa és a nyugati civilizáció válságjeleiről, de csak hanyatlásról beszélt, az eltűnés perspektíváját még nem mondta ki. Idén tovább lépett, és nem zárta ki a megsemmisülés lehetőségét sem.

Kétórás beszédében arra kereste a választ, miként lehet elérni, hogy az európai civilizációnak az általa legfontosabbnak tartott vívmányai – többek között a humanista értékekre épülő politikai kultúra – a világ jelenlegi kihívásai között is megújulva tovább élhessenek. A hagyományos, évszázadokra visszavezethető francia identitásban gyökerező egyetemes értékek képviselőjének a küldetéstudatára, a hajdan volt nagyság és dicsőség nosztalgiájára támaszkodva, a nemzeti érdekérvényesítés hatékonyabb előmozdítását szorgalmazva, továbbá a friss élményeiből, egyebek mellett a francia G7-elnökség biarritzi csúcsértekezletének a tapasztalataiból is merítve, Macron szerint Franciaország vezetésével van esély az európai civilizáció megmentésére.

Az előadás szövegéből sokszor nehezen lehet megállapítani, hogy valójában francia vagy európai küldetésről beszél, mivel számos esetben többes szám első személyben beszélt. Macron gyakorta tudatosan kerüli az egyértelműséget, mert valójában úgy véli, az Európai Uniónak és Franciaországnak egy irányba ható politikát kell folytatnia, sőt az EU és Franciaország valójában egy és ugyanaz. Ez utóbbi felfogás nem újdonság a francia külpolitikában, amely hosszú idő óta az európai integrációra eszközként, „Franciaország kinyújtott kezeként” tekint, hogy azon keresztül növelje a saját befolyását világban. Így például egyik elődje, Jacques Chirac az első megválasztása évében, 1995-ben [a nagykövetek előtt mondott beszédében](#) a következőt jelentette ki: „Első evidencia: Franciaország érdeke, hogy elősegítse egy sokpólusú világrend fokozatos kialakulását. Második evidencia: az Európai Unió arra hivatott, hogy e pólusok – valószínűleg a két vagy három legerősebb pólus – egyikévé váljon. Harmadik evidencia: Európán belül Franciaországnak minden adottsága megvan ahhoz, hogy vezető pozícióban maradjon, és elérje, hogy a partnerei kövessék, a francia elképzelésekkel és ambíciókkal egyetértsenek.”

Macron gondolkodása e téren tökéletesen egybevág Chirac kijelentéseivel, és a beszédét úgy is lehet értelmezni, hogy valójában nem csupán a francia diplomáciához, hanem Európához intézte a nyugati civilizáció megmentése érdekében elhangzott „missziós szövegét”. A nagykövetek előtt elmondott beszéd és többek között az Oroszország felé tett lépések jól mutatják, hogy a francia államfő egyfajta fordulatot kíván végrehajtani Franciaország külpolitikájában, és a korábbi, elsősorban a Nicolas Sarkozy nevéhez kötődő neoliberais diplomáciai megközelítést szeretné hangsúlyozottan tradicionálisabb irányba terelni.

Talán azért sem teljesen véletlen ez a 2007 előtt korszakhoz történő visszanyúlás, mert az akkoriban Chiracra nagy hatást gyakorló egyik külügyminisztere, Hubert Védrine Macronnal is jó kapcsolatokat ápol. A neves külügyi szakértőnek számos, a közelmúltban megjelent – a világpolitikát és a francia diplomáciai törekvéseket elemző – művében is fellelhetők az európai civilizációval és a francia küldetéstudattal kapcsolatos gondolatok.

A MACRON ÁLTAL VÉDENI KÍVÁNT NYUGATI CIVILIZÁCIÓ

A francia államfő a beszédében több elgondolást is közöl arról, hogy miként értelmezi a nyugati civilizációt, amit védelmezni és – változtatásokkal – továbbörökíteni kíván a jövő nemzedékek számára is.

Macron e kérdésben mindenekelőtt különbséget tesz Európa és az Egyesült Államok között: az utóbbit nem tartja „igazi humanistának”, és az amerikaiak szabadságfelfogását is az európai hagyománytól eltérőnek tekinti. Szerinte az amerikai, illetve valójában az angolszász szellemiség uralta globalizált világban a piacgazdaság értelmezése sem a régi, és eltér a Macron által védeni kívánt kultúrától és értékvilágtól azzal, hogy minden eszközzel (többek között a technikai forradalommal) a profitra koncentrál. A francia elnök leginkább a hazája politikai felfogásában központi helyet játszó szociális elosztó dimenziót hiányolja. Franciaország civilizációs vívmányként értékeli az egyenlőség elvét, különösen is fontosnak tartja a vagyoni különbségek csökkenését és a szolidaritást.

A Macron-féle európai értékvilág a valós humanizmusra épülő felvilágosulástól és a reneszánsz szellemiségtől áthatott civilizáció. A francia államfő elutasítja a keresztény megközelítést, de legalábbis annak a magyarországi és oroszországi megjelenési formáit. (Beszédében azonban nem részletezi, hogy valójában mit is kifogásol a magyar és az orosz kormány ez irányú politikájában.) Meg kell jegyezni azonban, hogy a humanista emberközpontú francia gondolkodást mélyen áthatja a keresztény felfogás, amely Franciaországban évszázadokon át meghatározó jelentőségű volt. Macron ezzel tökéletesen tisztában van, s erre a 2018. április 9-én, a [Collège des Bernardins-ben](#), a francia katolikus püspöki kar előtt elmondott beszédében is rámutatott.

A francia elnök által hangoztatott „valós humanizmuson nyugvó európai civilizáció” a jog civilizációja is. Az emberi jogoké, a kisebbségeket, a kultúrát, a nyelvet megvédő, a férfi–női egyenjogúságot, a környezetvédelmet támogató és a multilaterális rendszert erősítő nemzetközi jogé; és mindezzel szoros összefüggésben a közjót is állandóan szem előtt tartó civilizáció, amely az egyén boldogulását segíti, szolidáris a rászorulókkal, és lehetőség szerint mindenkinek egyenlő esélyeket biztosít.

Macron felfogása szerint az európai kultúra és értékvilág nem csupán az Európai Unió jelenlegi területéhez, hanem tágabb értelemben Európához és a Földközi-tenger térségéhez köthető, így az európai civilizációt nemcsak a földrajzi értelemben vett bölcsőterületén szeretné megerősíteni, megvédeni és megújítani, de terjeszteni is szeretné a világban, amelynek az első és legkézenfekvőbb területe Afrika. A francia államfő úgy véli, az európai civilizáció pozitív hatást tud gyakorolni – különösen az oktatás terén –, és segítheti a déli kontinens ígéretes fejlődését, továbbá viszszaszoríthatja a kínai, amerikai és egyéb profitéhes országok „nyomulását”. Ezért elsősorban Afrikába – főleg a nyugat-afrikai volt francia gyarmatokra – küldte a francia diplomatákat, mert ott a múlt örökségére könnyen lehet építeni.

MACRONNAK AZ EURÓPAI CIVILIZÁCIÓ MEGMENTÉSÉT CÉLZÓ ÜZENETE ÉS A BELPOLITIKA

Jóllehet, az államfői beszéd hivatalosan a nagyköveteknek szólt, valójában Macron több helyen is utalást tett belpolitikai összefüggésekre, illetve áttételesen belpolitikai kérdésekre válaszolt.

Macronnak az európai civilizáció megmentéséről szóló felhívása úgy is értelmezhető, hogy a saját politikai ellenfelei hatalomra jutásától kívánja megóvni Franciaországot. Mindenekelőtt Marine Le Pen pártjától, amely a 2019-es európai parlamenti választásokon is bizonyította, hogy a választók közel egynegyedének a voksát képes összegyűjteni. Macron az erősen protekcionista gazdaságpolitikai programjával, migrációellenességével tömegeket mozgósítani próbáló Nemzeti Tömörülés (RN) pártját és annak politikai felfogását kifejezetten veszélyesnek tartja – legalábbis a kommunikáció frontján – az európai civilizációra. Véleménye szerint Le Pen győzelme bezárkózást és egyfajta autokratikus rendszert hozna, amely nem összeegyeztethető az európai civilizációra vonatkozó macroni elképzeléssel.

A francia államfő saját és pártja (LREM) politikáját tartja az európai kultúra és értékrend védelmére kizárólag alkalmasnak. A 2020 tavaszán esedékes önkormányzati választások előkampányában azonban nemcsak Marine Le Pennek, hanem más ellenzéki pártoknak és politikusoknak, illetve azok szavazótáborának is hasonlóan üzent. Így többek között a 2019. tavaszi EP-választásokon jelentős támogatást szerzett zöldeket (EELV) támogató táborot igyekezett biztosítani a klímaváltozás elleni küzdelem iránti személyes elkötelezettségéről: beszédében a témát civilizációs szintre emelte, a környezetvédelem szükségességét hangsúlyozta – nemcsak önmagában a cél miatt, hanem azért is, mert a hozzá vezető magatartást a humanista európai politikai kultúra részének tekinti.

Macron hosszasan elidőzött az európai szuverenitás témakörénél és a migrációs válság problematikájánál, mintegy ezzel is jelezve, hogy a kérdést nem hagyja meg az ellenzéknek: sem a Republikánusoknak, sem Marine Le Pennek. A francia elnök ennek kapcsán kioktatónak tűnt: olyannak, mint aki el kívánja magyarázni, hogy e területen miként lehet kiegyensúlyozottan, a humanizmust szem előtt tartó európai civilizációs elvek szerint eljárni. A migrációs kérdés kényes mivolta következtében azt hangsúlyozta, hogy személyesen kívánja kézben tartani az azzal kapcsolatos gondolkodást. Ezt részben valóban az európai civilizáció védelmét a zászlójukra tűző nagyköveteknek mondta, mintegy figyelmeztetve őket, hogy e témában nincs kikristályosodott, végleges álláspont, részben viszont az volt a célja, hogy a jobboldali ellenfelei mérsékelt támogatóit maga mögé állítsa.

Mint ismeretes, a francia államfő vitát kezdeményezett a migrációs kérdésről a Nemzetgyűlésben, amelyet 2019. szeptember 30-án tartottak volna, de Jacques Chirac halála miatt csak október 7-én került rá sor. A kormánypárti képviselők előtt szeptember 16-án felvázolt elképzeléseit a sajtó már felkapta: kiemelték, hogy Macron – már a 2022-es elnökválasztások előjátékaként – a hagyományos mérsékelt jobboldali erő (a Republikánusok) végleges szétverésére törekszik, illetve Marine

Le Pen vitorlájából is ki kívánja vonni a szelet, ugyanis a korábbi megnyilatkozásaival szemben most szigorúbb migrációs politikát szorgalmaz. Franciaországról nem szabad elfelejteni – s erre az államfő is utalt –, hogy az Európába irányuló migráció egyik legfontosabb célpontja. Ezt azóta több eseményen is megerősítette: legutóbb október 22-én, a Mayotte szigeten tett látogatása alkalmával hangsúlyozta az illegális bevándorlás terén történő szigorításokat, többek között bizonyos személyek kitoloncolását. A [francia menekültügyi hivatal](#) (OFPRA) statisztikái szerint 2018-ban 22,7 százalékkal nőtt a menedékkérők száma 2017-hez viszonyítva, pedig már akkor is egy év alatt 17,5 százalékos növekedést regisztráltak. Tavaly összesen közel 124 ezer kérelem érkezett a francia hatóságokhoz.

Macron nem utolsósorban azzal is tisztában van, hogy a külpolitikai sikerek kommunikációja a népszerűsége növekedését eredményezi, hiszen a lakosság pártpreferenciától függetlenül az ország nemzetközi befolyásának az erősödését és a nagysága látványos megjelenését messzemenően támogatja. Az, hogy az „igazi” európai civilizáció védelmezőjének képében tűnik fel, és hasonlóra buzdítja a diplomátáit is, különösen is pozitív benyomást kelthet a francia állampolgárok körében, hiszen az identitásuk része, hogy önmagukat egyfajta kiválasztott, a humánus értékek és kultúra közvetítőjének is tartják. Macron a nagykövetekhez szólt ugyan, de a beszéde lényegében minden franciát az európai civilizáció megmentésére szólít fel. Azt próbálja kommunikálni, hogy aki őt követi, az részt vehet ebben a fontos misszióban.

Ez a kommunikációs fogás részben eredményesnek bizonyul, mert a YouGov közvélemény-kutató cég szerint a francia államfő növelni tudta a népszerűségét 2019 augusztusában és szeptemberében, s így [közel 31 százalékos támogatottságnak](#) örvendhet.

ZÁRSZÓ

A francia államfő számára kedvező nemzetközi helyzet – többek között Angela Merkel németországi gyenge támogatottsága, a brexit miatt várható változások – lehetővé teszi, hogy az Európai Unió ismét Franciaország vezetése alá kerüljön. A francia államfő ugyanakkor ennél tovább megy, és a saját politikai felfogásához illeszkedő európai civilizáció megmentésére és annak mások felé történő közvetítésére kéri a francia nagyköveteket. Kihasnálva a francia identitásban mélyen jelen levő, az egyetemes értékeket védelmező és közvetítő attitűdöt, egyfajta „keresztes hadjáratra” hív a jelenkor nagy kihívásaival szemben. Az „európai civilizáció” fogalma és az ahhoz kapcsolódó gondolatok mindazonáltal nem mindig egyértelműek.

Macron számára a bel- és külpolitikában egyaránt jelentős gondot okoz, hogy mindig egyfajta semleges, önmagának ellentmondó és nem egészen egyértelmű álláspontokat próbál összeegyeztetni, illetve másokra ráerőltetni, nemegyszer valós ideológiai meggyőződés nélkül. Ez a hozzáállás a francia államfő erőssége és egyben a gyengesége is.

A beszéd elemzése kapcsán egyértelműen megállapítható, hogy Macron elnök egyfajta humanista-felvilágosult értékrendre épülő európai civilizáció megmentését tűzte ki célul, miközben a korábbi neoliberális orientációjú külpolitikát is egy hagyományosabb irányba kívánja terelni. Ez utóbbi már nem csak szóbeli kívánság, hiszen a konferenciát megelőzően konkrét tettekben is megvalósult – például Oroszország vonatkozásában, Putyin augusztus 19-én történt bregançon-i fogadásával kezdődően. Macron a beszédében körülírt civilizációmentés révén ugyanakkor belpolitikai üzenetet is megfogalmaz, különösen a jelenlegi fő riválisa, Marine Le Pen és pártja vonatkozásában. Megállapítható továbbá, hogy a nagyköveti konferencián elhangzott elnöki előadás több, a francia–magyar viszony szempontjából is releváns kijelentést tartalmaz. Ezek közé tartozik többek között az uniós tagállamokkal való bilaterális kapcsolatok elmélyítésének bejelentése, de az is, hogy Macron a magyar miniszterelnöknek az európai civilizáció megmentésére irányuló törekvését motiválónak tartja.

A francia elnök a nagykövetek előtt 2019 augusztusában megfogalmazott gondolataival alapvetően a hagyományos célt, Franciaország nemzetközi befolyásának növelését kívánta elérni, ami önmagában visszatérő törekvésnek számít, de az idei előadásában a szokásosnál átfogóbb helyzetelemzést, víziót és cselekvési tervet vázolt, ami miatt a beszéd különösen is figyelemre érdemes.